

Năm 2001, năm mở đầu thiên niên kỷ đã đi qua để lại nhiều ấn tượng không mấy tốt đẹp về một thế giới mà ở đó con người đã tự mình gây ra bao hậu quả khôn lường làm ảnh hưởng không nhỏ đến sự phát triển của nền kinh tế thế giới. Ước tính tốc độ tăng trưởng kinh tế thế giới năm qua chỉ đạt 1,3%, trong đó những nền kinh tế lớn nhất nhì thế giới như Mỹ, Nhật đều có tốc độ tăng trưởng chậm hẳn lại.

Trong bối cảnh khó khăn chung đó, VN vẫn đạt được kết quả phát triển tương đối khá. Với tốc độ tăng trưởng kinh tế 6,8% VN đã trở thành nước thứ nhì, sau Trung Quốc có tốc độ tăng trưởng cao nhất khu vực châu Á Thái Bình Dương. Đồng thời về mặt xã hội, VN cũng được thế giới đánh giá cao: chỉ số phát triển nguồn nhân lực HDI được xếp hạng cao hơn năm trước và là một nước làm rất tốt công tác xóa đói giảm nghèo, chỉ trong vòng 10 năm (1990 - 2000), tỷ lệ nghèo đói ở VN đã giảm đi một nửa.

Để góp nên những thành công đó phải kể đến sự đóng góp của lĩnh vực hợp tác quốc tế - một lĩnh vực mà Chính phủ VN đã tích cực theo đuổi nhiều năm qua dẫn đến những kết quả đã đạt được ngay trong năm 2001.

Các sự kiện

Bắt đầu là cuộc "xuất ngoại" đầu năm, vào tháng 1.2001, lần đầu tiên VN tổ chức Hội nghị để xúc tiến việc thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài tại một nước khác - Singapore vốn là một đối tác có số vốn đăng ký lớn nhất vào VN.

Tiếp theo là cuộc viếng thăm của Tổng thống Nga Vladimir Putin vào tháng 3.2001 đánh dấu một bước tiến quan trọng trong phát triển quan hệ hữu nghị giữa hai nước, đặc biệt trong lĩnh vực kinh tế, cả 2 bên sẽ nỗ lực đẩy kim ngạch xuất nhập khẩu 2 chiều đạt trên 1 tỷ USD.

Rồi đến sự tham gia của Thủ tướng Chính phủ Phan Văn Khải vào diễn đàn "Tương lai châu Á" ở Tokyo trong 2 ngày 7 - 8.8.2001. Chính tại đây, VN đã gửi một thông điệp đến Nhật và các nước rằng VN cam kết sẽ cải thiện môi trường đầu tư để

tạo điều kiện cho các nước đầu tư vào VN nhiều hơn nữa. Đồng thời, trong quá trình phát triển kinh tế của mình, một bài học kinh nghiệm của VN đưa ra trong hội thảo là phải giữ gìn được tính ổn định chính trị, ổn định xã hội trong phát triển kinh tế.

Trong 2 ngày 10 - 11.9.2001 tại Hà Nội đã diễn ra Hội nghị bộ trưởng lần thứ 3 của liên kết Á Âu (ASEAN). Tại hội nghị này, VN đã tranh thủ đạt được một số thỏa thuận với các nước EU như tăng hạn ngạch dệt may cho VN, tranh thủ sự ủng hộ của EU về vấn đề VN gia nhập tổ chức thương

Tiếp nối các cuộc xuất ngoại của các nhà lãnh đạo cao cấp VN (đi châu Âu của Thủ tướng Phan Văn Khải, thăm 1 số nước Đông Nam Á của Chủ tịch Trần Đức Lương) là cuộc viếng thăm Trung Quốc vào cuối tháng 11 của Tổng bí thư Nông Đức Mạnh. Bên cạnh những hiệp ước về biên giới trên đất liền (mà sau đó ngày 27.12.2001 VN và Trung Quốc đã chính thức cắm mốc biên giới Việt - Trung tại cửa khẩu Móng Cái, Đông Hưng), về phân định vịnh Bắc Bộ và hợp tác nghề cá trong vịnh Bắc Bộ đã ký trước đó là hợp tác về

HỢP TÁC QUỐC TẾ CỦA VIỆT NAM MỘT NĂM NHÌN LẠI

PGS.TS. HOÀNG THỊ CHỈNH

mại thế giới WTO, bao gồm cả sự hỗ trợ về kỹ thuật và kinh nghiệm đàm phán, tài chính và cả đào tạo chuyên gia tư vấn nữa.

Ngay sau đó vào 5 ngày (12 - 16.9.2001), tại Hà Nội cũng diễn ra Hội nghị bộ trưởng kinh tế ASEAN lần thứ 33 (AEM-33). Mục đích của hội nghị này là tìm ra các giải pháp để tăng cường mối quan hệ chặt chẽ hơn nữa giữa các nước thành viên nhằm tránh được những tác động xấu của cuộc suy thoái kinh tế toàn cầu. Đặc biệt, để giảm bớt những khó khăn cho 4 nước đi sau, góp phần rút ngắn khoảng cách chênh lệch giữa các nước thành viên, các bộ trưởng kinh tế đã xem xét để thông qua quyết định, mà theo đó, kể từ ngày 1.1.2002 hàng hóa của VN, Lào, Mianma, Campuchia xuất khẩu sang các nước thành viên ASEAN khác sẽ được hưởng thuế suất ưu đãi bằng 0%.

Diễn ra vào cuối tháng 10 năm 2001 tại Thượng Hải, Trung Quốc, hội nghị thượng đỉnh lần thứ 9 của Diễn đàn hợp tác kinh tế châu Á - Thái Bình Dương (APEC) đã thông qua thỏa thuận Thượng Hải. Các thành viên đã khẳng định tính cần thiết của việc tổ chức vòng đàm phán mới (thậm chí ngày tháng sau - tức tháng 11.2001) về tự do hóa thương mại trong khuôn khổ của WTO tại Doha (thủ đô của Qatar). VN đã được mời tham dự vòng đàm phán này cho dù chưa phải là thành viên của WTO.

kinh tế bao gồm thương mại và đầu tư, phần đầu đưa kim ngạch buôn bán 2 bên phải đạt ít nhất là 5 tỷ USD cho đến năm 2005.

Cũng vào cuối tháng 11, tổng giám đốc Tổ chức thương mại thế giới WTO Mike Moore đã sang thăm VN, ông khẳng định sự cố gắng của VN trong công cuộc đổi mới nền kinh tế đất nước và cho biết những công việc mà VN cần phải hoàn thành để sớm gia nhập WTO. Trong năm 2001, VN đã hoàn tất 2 bản chào ban đầu về hàng hóa và dịch vụ và gởi tới ban thư ký WTO vào cuối tháng 12 năm 2001, để vào quý I năm 2002, VN sẽ bước vào vòng đàm phán thứ 5 với WTO tại Geneve Thụy Sĩ. Theo ông Mike Moore, trở ngại lớn nhất của VN khi tham gia vào WTO chính là mức độ yêu cầu mở cửa thị trường mà các nước thành viên đặt ra cho VN và VN có thể đáp ứng những yêu cầu đó như thế nào và ông hy vọng VN sẽ trở thành thành viên chính thức của WTO vào 2 năm tới, tức vào năm 2004.

Và như thông lệ, vào cuối năm qua (đầu tháng 12 năm 2001) hội nghị tài trợ cho VN hàng năm lại diễn ra và lần này, mặc dù có rất nhiều khó khăn, nhưng các nhà tài trợ vẫn cam kết số vốn ODA cho VN là 2,4 tỷ USD (bằng mức năm ngoái). Các nhà tài trợ đã đánh giá cao sự cố gắng của VN trong quá trình cải cách cơ cấu và

xác định những công việc tiếp tục thực hiện trong các lĩnh vực chủ chốt bao gồm: cải cách hành chính và thể chế, xây dựng chiến lược giảm nghèo, quản lý nhà nước, đầu tư công cộng.

Và có lẽ sự kiện nổi bật nhất trong quan hệ hợp tác kinh tế quốc tế năm qua chính là từ 3 giờ sáng ngày 11.12.2001, Hiệp định thương mại Việt - Mỹ bắt đầu chính thức có hiệu lực sau một quá trình dài hơn 4 năm đàm phán và thương lượng với sự cố gắng của cả 2 phía. Hiệp định thương mại Việt - Mỹ có hiệu lực đã đánh dấu việc bình thường hóa hoàn toàn quan hệ kinh tế thương mại giữa 2 nước, đáp ứng lợi ích của cả 2 bên.

Triển vọng đang mở ra

Năm 2002 sẽ đến với những dự báo sáng sủa hơn. Trước hết là nền kinh tế thế giới sẽ phục hồi vào nửa sau của năm (theo dự báo của nhiều chuyên gia nghiên cứu kinh tế). Trong đó, nền kinh tế Mỹ nước tiêu dùng lớn nhất thế giới, theo dự báo của quỹ tiền tệ quốc tế IMF sẽ tăng 2,2% do việc giảm thuế, nới lỏng chính sách tiền tệ, tất cả sẽ tạo điều kiện cho việc chi dùng nhiều hơn. Nhờ đó, cũng theo dự báo của IMF, thương mại toàn cầu sẽ tăng 6,5%. Đây cũng là điều kiện thuận lợi để thúc đẩy ngoại thương của nhiều quốc gia trên thị trường thế giới, trong đó có VN.

Bước sang năm nay, VN cũng sẽ gặp một số nhân tố thuận lợi để phát triển thương mại quốc tế. Trước hết là về xuất khẩu, với Hiệp định thương mại Việt - Mỹ có hiệu lực, tạo điều kiện để hàng hóa VN vào thị trường Mỹ tăng nhanh hơn, có thể đạt trên 1 tỷ USD (năm 2001 đã tăng 40% so với năm 2000) nhất là các mặt hàng thủy sản, dệt may, giày dép, thủ công mỹ nghệ. Chỉ riêng hàng dệt may quý I năm 2001 sẽ xuất khẩu hơn 30 triệu USD sang thị trường Mỹ, trong đó, 1 số hợp đồng được ký kết ngay trong đợt các doanh nghiệp thấp tầng đoàn công tác của Phó thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng thăm và làm việc tại Mỹ.

Bên cạnh đó, Trung Quốc thị trường rất lớn của VN cũng đang mở ra vì mới được gia nhập WTO lại được đăng cai tổ chức thể vận hội Olympic năm 2008, nền kinh tế đang tăng trưởng khá, nhu cầu tiêu dùng ngày một tăng. Nhất là với chính sách "khai phá miền tây" của nước này sẽ tạo điều kiện để hàng VN nhập khẩu nhiều hơn vào các tỉnh phía Tây của Trung Quốc. Người dân ở đây đang cần rất nhiều hàng hóa mà không phải là những hàng hóa chất lượng thật cao.

Ngoài ra, nhiều thị trường mới đang mở ra, đó là các thị trường châu Phi, Tây nam Á, năm qua ta đã ký thêm được 5 hiệp định thương mại với các nước này.

Trong bối cảnh vừa qua nền kinh tế thế giới có nhiều biến động, chính trị một số nước không ổn định, VN được đánh giá như một địa điểm an toàn cho đầu tư. Đây cũng là một cơ hội để ta cố gắng tận dụng. Tuy nhiên, cơ hội này không kéo dài, một khi các nước lấy lại được sự ổn định về chính trị xã hội, mà điều quan trọng hơn trong dài hạn vẫn là phải có một mặt bằng đầu tư thông thoáng và hiệu quả kinh tế - xã hội của mỗi dự án để hấp dẫn các nhà đầu tư. Đó mới là điều cốt lõi.

Như vậy, cơ hội không phải là nhiều mà thách thức thì vô cùng to lớn. Để đạt được những mục tiêu mà Chính phủ đã đặt

ra cho năm 2002, đó là tốc độ tăng trưởng kinh tế phải đạt 7 - 7,3%; kim ngạch xuất khẩu tăng 10 - 13%; tổng số vốn đầu tư cho toàn xã hội chiếm 32% GDP, giảm tỷ lệ hộ nghèo xuống còn 14 - 15% thì VN phải cố gắng vượt bậc mà điều quan trọng nhất vẫn là không ngừng nâng cao tính cạnh tranh trên cả 3 giác độ: quốc gia - ngành - doanh nghiệp. Điều đó đòi hỏi không chỉ có Chính phủ mà mỗi cá nhân, mỗi công dân VN đều phải có những quyết tâm cao độ để biến những cơ hội thành những kết quả thực sự và đẩy lùi được các nguy cơ, mà trong đó nguy cơ tụt hậu là hiện ra rõ nhất. Hy vọng năm 2002, những chỉ tiêu kinh tế cơ bản của VN sẽ đạt được hoặc ít ra cũng phải hơn năm 2001. Nhân Ngọ cùng phi nước đại tiến vào thế kỷ 21. Hãy chờ xem! ■